

som er stillet faaledes, at han ikke kommer til at yde Bidrag; men saa vil jeg tillige sige, at ligesom det ikke er Billighed, men en Svaghed, isald man tager Hensyn til Sligt, er det en Svaghed af den Natur, at man ved Affattelsen af en Lov ikke skal tage Hensyn til den.

Røfod: Det er blot et Par Genstillinger til Udvalget, jeg vilde tillade mig med Hensyn til den nye Paragraf, der er foreslaaet under Nr. 10, idet det deri hedder, at „de i de foregaaende Paragrafer for Eiendeeiernes Vedkommende givne Forskrifter komme ogsaa til Anvendelse med Hensyn til Bestyrelserne for Kirker, der eie sig selv.“ Det forekommer mig i det Hele, at naar jeg ser paa de Paragrafer, som der her henvises til, saa indeholde de lempende Forskrifter, hvorefter en Del af de Omkostninger, som man ikke finder det rigtigt at paalægge Eiendeeieren eller Eiendeeierne, kunne paalægges Kommunens Kasse. Dette finder jeg urigtigt for de Kirker, der eie sig selv, og som maasse endogsaa ere meget velstaaende. Jeg finder, at Udvalget ikke har havt dette tilstrækkeligt for Øie. Det vilde dog se besynderligt ud, naar en Kirke, der eier sig selv og altsaa oppebærer Sognets Kirketiende og maasse sidder inde med store Kapitaler — maasse man ikke veed, at mange af de bornholmske Kirker ere særdeles velhavende, — naar den i Sighed med de private Eiendeeiere skulde tilbøieligt fritages for de Omkostninger, som der her er Tale om, for at den øvrige Del af disse Udgifter kunde blive paalignede Sognet. Dette vil ikke gjøre noget godt Indtryk, tror jeg. Jeg vilde tværtimod ønske, at det ærede Udvalg havde stillet sig paa det Standpunkt, at man med Hensyn til Kirker, der eie sig selv, kunde gaa meget strengt til Værks og uden videre paalægge dem at affixe deres Kirkegaard og indlægge Barneindretninger. Jeg tror, at en saadan Bestemmelse vilde blive modtagen endogsaa med Nysghaand af vedkommende Kirkeværger. Man kunde jo for en Ordens Skyld sige: Med Kirkeministeriets eller med en anden Myndigheds Tilladelse; om man vil; men jeg synes ikke, at det er rigtigt at være saa overordentlig om overfor de Kirker, der eie sig selv og have Midler i Overflodighed til Fyldestgjørelse af Formaalet; ja, til meget mere, som man af retslige og Billighedshensyn er overfor Privatmand, der ere Kirketiendeeiere. Jeg kunde derfor ønske, at det ærede Udvalg vilde tage denne Sag under lidt særlig Overveielse mellem 2den og 3die Behandling, at med andre Ord Styrelserne for de Kirker, der eie sig selv, kunde faae Myndighed til i de her nævnte Diener at bestrøbe de fornødne Udgifter, uden at det skulde kunne i nogen Henseende paalægges Kommunerne at bære nogen Del af Omkostningerne. Den ærede Ordfører for Høstallet (Bojfen) ryster paa Hovedet. Han har sandsynligvis ikke den ringeste Forestilling om, hvad det her dreier sig om, som det laader til; thi ellers

synes det mig, at han maatte finde det saa ligesom selvøivet, at naar Kirkerne have Midler til Fyldestgjørelse af Formaal, der anses for gavnlige, saa skulde de udrede disse Udgifter. Hvis De havde set bornholmske Landsbykirker, saa vilde De have set, at de ere tjærede, svætede, malede, kalkede og forgyldte fra Ende til anden; og de vide næsten ikke, hvor de skulle gjøre af Pengene. Skal man saa oven i Kjøbet underkaste saadanne Kirkers Kasser de samme Lempelse og Hensyn, og den samme Brødelægsudgift ved disse Omkostninger, som man mener af Nødværdighed og Billighedsgrunde at være nødt til at gjøre, gjældende overfor den private Eiendeeier, og ovenikjøbet lægge en Del af Udgiftens Dækning over paa Kommunernes Kasser. Dette er urimeligt, ubilligt og fuldstændig feilagtigt. I det Hele turde jeg maasse ved samme Leilighed, da jeg har Ordet, tilføie en Bemærkning til, hvad jeg ikke har kunnet undgaa, at sige. Jeg har ikke kunnet undgaa, at sige, dette uden ligefrem at forsjønne min Pligt som Follerepresentant, skjøndt det ikke er meget opmuntrende at tage Ordet under de tilstedeværende Forhold. Jeg har ikke kunnet tie stille til, hvad jeg ikke paa nogen Maade finder billigt og retfærdigt. Det forekommer mig i det Hele, at der fra Kirkeministeriet, der ellers er overmaade imødekommende paa andre Maader, er megen Tilbøielighed til at holde Baandet stærkt snæret for de bornholmske Kirkekasser; uagtet de ere i ypperligt Velgaaende. Der er kun eet Tilfælde, hvor Kirkeministeriet er, om jeg saa maa sige, mere rundhaandet i den Henseende — jeg tør ikke bruge Ordet: løshaaudet, thi det kunde være ikke rigtigt. Det er, hvor det gjælder om i Genhold til den saakaldte bekendte Kirkeplyndringslov at tage ligefrem af disse selveiende Kirkemidler til andre Kirkers Vedligeholdelse; saa er der ikke saa stor Hensynsfuldhed. Men hvor det gjælder om for Kirstens egen Regning at gjøre overordentlige Udgifter, er der et Sparommelighedssystem, som er godt i en vis Forstand; men som dog er lidt opværende ligeoverfor Eiendeeierne, idet Kirkerne, uagtet de ere velhavende, ikke skulle have Lov til at gjøre en Udvidelse uden paa Knaa at bede Ministeriet derom. Er lille Smule Frihed i den Retning vilde være paa sin Plads. For mit Vedkommende paastjønner jeg, at der har været Villie i denne Retning, især i den senere Tid. Men laader os som sagt ikke stille de selveiende Kirker lige med de private Kirkeiere. Vi behøve ikke for disse Kirkers Vedkommende at lægge nogen Byrde paa Soggenes Kasser. Det var blot denne Genstilling, jeg vilde gjøre til det ærede Udvalg; og jeg haaber, at om jeg end maasse har talt med overdreven Hidsighed og Overbevisning, vilde det finde et godt Sted, selv om det ikke har fundet et godt Ord.

Zable: Jeg veed ikke, om jeg maa ulesige